

MAKEDONYA'DA OSMANLI'NIN KÜLTÜREL ETKİLERİ
ОСМАНЛИСКИТЕ КУЛТУРНИ БЕЛЕЗИ ВО МАКЕДОНИЈА
GJURMËT KULTURORE OSMANE NË MAQEDONI

2

Yunus Emre Enstitüsü
Турски Културен Центар
Скопје

**MAKEDONYA'DA OSMANLI'NIN
KÜLTÜREL ETKİLERİ**

**ОСМАНЛИСКИТЕ КУЛТУРНИ БЕЛЕЗИ
ВО МАКЕДОНИЈА**

**GJURMËT KULTURORE OSMANE
NË MAQEDONI**

Üsküp, 16 Şubat 2015 y.
Скопје, 16 февруари 2015 г.
Shkup, 16 shkurt 2015

SERGINİN ORGANİZATÖRÜ

“Yunus Emre Enstitüsü” – Üsküp Türk Kültür Merkezi

SERGINİN MÜELLİFLERİ

D-r Branislav Svetozareviq, M-r Vladimir Yanevski, M-r Anita Gorgievska - Kıdemli küratör,
Simeon Zlatev - Mone, M-r Timko Çiçakovski - “Makedonya” müzik topluluğu menajeri

KOORDİNATÖR

Daniela Nikolova

KURUMLAR

M.K Kumanova - Müzesi

Dünyada en küçük etnoloji müzesi - Cepçişte, Kalkandelen
“Makedonya” müzik topluluğu

TASARIM

Aleksandar Diçevski

BASKI

Ri-Grafika, Üsküp

ПОКРОВИТЕЛ НА ИЗЛОЖБАТА

Институт „Јунус Емре“ - Скопје

АВТОРИ НА ИЗЛОЖБА

Д-р Бранислав Светозаревиќ, М-р Владимир Јаневски, М-р Анита Ѓорѓиевска - виш кустос,
Симеон Златев - Моне, М-р Тимко Чичаковски - музички менаџер ансамбл „Македонија“

ИНСТИТУЦИИ

Н.У Музеј - Куманово, Најмал етнoлошки музеј во светот - Џепчиште, Тетово,
Ансамбл „Македонија“

ДИЗАЈН

Александар Дичевски

ПЕЧАТ И ДОРАБОТКА

Ри-графика, Скопје

ORGANIZATOR I EKSPOZITËS

“Instituti Junus Emre” - Qendra Kulturore Turke Shkup

AUTORË TË EKSPOZITËS

Dr. Branislav Svetozareviq, Mr. Vladimir Janevski, Mr. Anita Gjorgjievska - kuratore e lartë
Simeon Zlatev – Mone, Mr. Timko Çiçakovski - udhëheqës i muzikës së Ansambllit “Maqedoni”

KOORDINUES

Daniela Nikolova

INSTITUCIONET:

I.K. Muzeu – Kumanovë

Muzeu më i vogël etnologjik në botë - Xhepçishtë, Tetovë
Ansamblit “Maqedoni”

DIZAJN

Aleksandar Diçevski

SHTYPSHKRONJË

Ri – Grafika, Shkup

MAKEDONYA'DA OSMANLI KÜLTÜRÜNÜN ETKİLERİ

Makedonya Doğu ve Batı arasında kavşak noktası konumunda olan çağlar boyunca bu topraklarda oluşmuş zengin kültürel mirasa sahiptir. Bu çeşitlilik, özellikle bu alanda oluşturulan nesnelere aracılığıyla da görülür, eski zamanlardan beri bu bölge halklarının yaşam ve gelişme süreçlerini günümüze taşıyan güvenilir tanıklar mahiyetindedir.

Makedonya'da mevcut zengin ve çeşitli farklı kültürlerin etkilerinden özellikle, Osmanlı kültür ve sanatının etkisini ayırt etmemiz gerekir çünkü, geride kalan yüzyıllar boyunca ortak kültürel mirasın ayrılmaz bir parçasının oluşumunda Osmanlı kültürü ve sanatı önemli bir rol oynamaktadır. Sergide, Türk - Osmanlı dönemine ait sergilenen müzeli eşyalar aslında, kültürel mirasın bu tip örneklerinden sadece küçük bir bölümünü temsil etmekte, bu gibi el sanatı eserleri aracılığıyla geçmiş ile iletişim kurabilmekteyiz. Bu sergide sergilenen süslemeli müzeli eşyalardan seçmeler, Makedonya'da 16. ve 19. yüzyıl döneminde yapılan süs eşyaları, lüks süslemeli kıyafetler, karakteristik bitkisel ve geometrik figürlü süslemeler, dönemin İslam sanatı ile ilgili seçkin örnekleri sergilenmiştir.

Geçmiş dönemin ruhu, Türk – Osmanlı dönemini yansıtan kültürel ve sanatsal etkileri Makedonya'da şehir mimarisinde ve geleneksel el sanatlarında da görmek mümkündür. Çeşitli nesnelere ve binalara, geçmişten gelen günlük yaşamı temsil eden seçkin örnekler, ulusal ustalar tarafından el işi ile şekillendirilmiş, gelişen zanaatlar sayesinde, bizim de kültürel zenginliğimizin bir parçası olmuştur, bugün bizim topraklarımızda hepimizin paylaştığımız ortak kültür tarihimizin silinmez izleri ve geçmişi simgeleyen değerler olarak kabul edilmektedir.

ОСМАНЛИСКИТЕ КУЛТУРНИ БЕЛЕЗИ ВО МАКЕДОНИЈА

Република Македонија е земја крстосница помеѓу истокот и западот која изобилува со богато културно историско наследство наталожено низ вековите, а изразено преку духовната и материјалната култура која е многу богата и разновидна. Оваа разновидност се гледа посебно преку предметите создадени на ова тло, кои се веродостојни сведоци за животот и развитокот на народите на овој простор од најстарите времиња.

Од богатиот спектар на влијанија на различните култури во Македонија, можеме да го издвоиме влијанието на османлиската култура и уметност кои имаат значајна улога низ вековите наназад представувајќи неразделен дел од заедничкото културно наследство. Изложбата што е пред нас, преку претставените експонати, од Турско - османскиот период, представува мал дел од овој вид културно наследство преку кој ние комуницираме со минатото представувајќи им го на овој начин на љубителите на оставштината. Оваа изложба презентира еден дел од експонатите со декоративни, украсни елементи направени во периодот помеѓу 16 и 19 век во Македонија, со раскошна орнаментика каде карактеристични се флоралните и геометриските орнаменти кои се поврзуваат со исламската уметност во времето кога се создавани.

Духот на едно минато време, збогатено со културни и уметнички влијанија од Турско – османскиот период е видлив и во градителските и занаетчиските традиции во Македонија. Предметите и градбите, репрезенти на секојдневниот живот од тоа минато време, изработени и обликувани од раката на многубројни домашни мајстори, преку занаетите кои се развивале, се дел од културата кај нас, симболизирајќи дел од минатото кое и денес има неизбришливи траги во заедничката културна историја која ја споделуваме на ова наше тло.

ГЈУРМЊЕТ КУЛТУРОРЕ ОСМАНЕ НЌ МАQEДONI

Republika e Maqedonisë është vendi udhëkryq ndërmjet lindjes dhe perëndimit i cili është tejet i pasur me trashëgimi kulturore historike të shtresuar gjatë shekujve, dhe e shprehur nëpërmjet kulturës shpirtërore dhe materiale e cila është shumë e pasur dhe e llojllojshme. Kjo llojllojshmëri, veçanërisht vërehet nëpërmjet gjësendeve të krijuara në këtë tokë, që janë dëshmitarë të vërtetë për jetën dhe zhvillimin e popujve të kësaj hapësire që nga kohërat e lashta.

Nga shumëllojshmëria e ndikimit të kulturave të ndryshme në Maqedoni, mund ta veçojmë ndikimin e kulturës dhe artit osman të cilat kanë luajtur një rol të konsiderueshëm gjatë shekujve të kaluar dhe paraqet pjesë të pandashme të trashëgimisë kulturore. Ekspozita para nesh, nëpërmjet ekspozateve të ekspozuara, të periudhës turko – osmane, paraqet një pjesë të vogël të kësaj trashëgimie kulturore nëpërmjet të cilës ne komunikojmë me të kaluarën, duke ua prezentuar kështu dashamirëve të trashëgimisë. Kjo ekspozitë paraqet një pjesë të ekspozateve me elemnte dekorative, të zbkuruara të punuara në periudhën ndërmjet shekullit 16 dhe 19 në Maqedoni, me ornamentikë të mrekullueshme ku karakteristike janë ornamentet florale dhe gjeometrike që lidhen me artin islam në kohën kur janë krijuar.

Fryma e një kohe të kaluar, e pasur me ndikime kulturore artistike të periudhës turko – osmane shihet qartë edhe në traditat e ndërtimit dhe artizanateve në Maqedoni. Gjësendet dhe ndërtesat, përfaqësues të jetës së përditshme të asaj kohe të kaluar, të punuara dhe të formësuara nga duart e mjeshtërve të shumtë vendorë, nëpërmjet artizanateve që janë zhvilluar, janë pjesë e kulturës tek ne, duke simbolizuar pjesë të të kaluarës e cila edhe sot ka gjurmë të pashlyeshme në historinë e përbashkët kulturore të cilën e ndajmë në tokën tonë.

TR Oryantal giysiler "ALA-TURKA" - Kumanova, 19. yüzyılın sonu (1)

Günlük kullanım için Oryantal şehir kıyafetlerinden parçalar "Ala Turka". Gümüş tokalı kemer ile tamamlanmış; dimii-şalvar, gömlek, yelek. Dimii- şalvar koyu kırmızı pamuk kumaştan yapılmış, şalvarın ön kısmı ve ayak bilekleri hizası altın sırma işlemeli şeritlerle süslenmiş. Yelek bordo kadifeden yapılmış ve kenarları altın sırma işlemeli şeritlerle süslenmiş. Gömlek, beyaz pamuk kumaştan yapılmış, gömleğin yaka kısmı ve el bilezik kısmı el yapımı dantel ile süslenmiş. El sanatları -Zanaat yapımı.

MK Ориентална облека „АЛА-ТУРКА" - Куманово, крај на XIX век (1)

Делови од градска ориентална носија "Ала Турка" за секојдневна употреба. Чинтијани, кошула, елече, надополнети со сребрени пафти. Чинтијаните изработени од темно црвено памучно платно и украсени со златни ширити на предниот дел и ногавиците. Елечето е изработено од бордо кадифе и украсено со златни ширити околу рабовите. Кошулата, бела памучна, украсена со рачно изработена тантела околу отворот и рабовите на ракавите. Занаетчиска изработка.

AL Veshje orientale "ALLA-TURKA" - Kumanovë, Fundi i shekullit 19. (1)

Pjesë e veshjeve qytetare orientale "Alla - turka" për përdorim të përditshëm. Dimi, këmishë, jelek, të plotësuar me pafta argjendi. Dimitë të punuara nga pëlhura e pambukut e kuqe e mbyllur dhe të zbukuruara me shirita ari në pjesën e përparme dhe tek këmbët. Jeleku është i punuar nga kadifeja e kuqe e mbyllur dhe e zbukuruar me shirita ari në skaje. Këmisha, e bardhë e pambuktë, e zbukuruar me dantelë të punuar në dorë reth qafës dhe skajeve e mëngëve. Punim artizanal.

TR Oryantal giysiler "ALA-TURKA" - Kumanova, 20. yüzyılın başlarında (2)

Törenlerde kullanılan Oryantal şehir kıyafetlerinden parçalar "Ala- Turka". Gümüş kemer ile tamamlanmış Dimii – şalvar , gömlek, yelek, mintan. Pembe saten kumaştan yapılmış ve altın sırma şirit ile süslenmiş, Gömlek, beyaz pamuk kumaştan yapılmış, gömleğin yaka kısmı ve el bilezik kısmı el yapımı dantel ile süslenmiş. Gelin düğünün ikinci gününde giyiyormuş. El sanatları -Zanaat yapımı.

MK Ориентална облека „АЛА-ТУРКА" - Куманово, почеток на XX век (2)

Делови од градска ориентална носија "Ала-Турка" за свечена употреба. Чинтијани, кошула, елече, минтан, надополнети со сребрен колан. Изработени од сатен во пембе боја и украсени со златни ширити. Кошулата, бела памучна со рачно изработена тантела околу отворот и ракавите. Невестата ја носела на вториот ден од свадбата. Занаетчиска изработка.

AL Veshje orientale "ALLA-TURKA" - Kumanovë, Fillimi i shekullit 20. (2)

Pjesë e veshjeve qytetare orientale "Alla - turka" për përdorim solemn. Dimi, këmishë, jelek, mintan, të plotësuar me kollan argjendi. Të punuara nga sateni ngjyrë rozë dhe të zbukuruara me shirita ari. Këmisha, e bardhë e pambuktë me dantelë të punuar në dorë reth qafës dhe mëngëve. Nusja e ka veshur ditën e dytë të dasmës. Punim artizanal.

TR KEMER TOKALARI - Kumanova, 19. yūzyılın sonu

Bele takılan kadın kıyafeti süslemeli. Gümüş ajur tekniđi. Süslemeler - orta kısmında haç ve iki başlı kartal görölmekte, değerli taş - yakut süslemeli. Her iki tarafta bitkisel ve geometrik şekillerle bezenmiş rozetlerle süslü. El sanatları -Zanaat yapımı.

МК ПАФТИ - Куманово, крај на XIX век.

Женски украс за на појас. Сребро, азурна техника. Орнаментика - во средишниот дел се наоѓа двоглав орел со крст и скапоцен црвен камен - рубин. И од двете страни розети со флорални и геометриски фигури. Занаетчиска изработка.

AL PAFTA - Kumanovë, fundi i shekullit 19.

Stoli e femrave për në brez. Argjend, teknikë azure. Ornamentika – në pjesën e mesme ndodhet shqiponja dykrenare me kryq dhe gurë të kuq të çmuar – rubin. Nga të dyja anët rozeta me figura florale dhe gjeometrike. Punim artizanal.

TR KUMANOVA YÖRESİ ÇOCUK GIYİMİ - ALA TURKA

Çocuk **çintiyan**, **gömlek** ve **yelek** giyiyor, başına **kıvrak** denilen başörtü bağlıyor, beline kuşak bağlıyor, bu fotoğraf 20.yūzyılın otuzlu yıllarına ait, bir fotoğraf stüdyosunda uygun poz göstererek çekilmiş.

МК ГРАД КУМАНОВО - ДЕТСКА „АЛА-ТУРКА“

Дете облечено во **чинтијани**, **кошула** и **елек**, главата е преврзана со **каврак** а половината е препашана со импровизиран појас, кој пак укажува на наменското позирање во фотографското атеље во триесетите години од 20 век.

AL KUMANOVË ALLA TURKA E FËMIJËVE

Fëmijë i veshur me **çitjan**, **këmishë** dhe **jelek**, koka është e mbuluar me **këvrak** ndërsa beli i mbështjellur me brez të improvizuar, e cila nga ana tjetër tregon një pozim specifik në foto studio në vitet e tridhjeta të shekullit 20.

TR KUMANOVA YÖRESİ ALA TURKA

Üç genç kız **çintiyan**, **gömlek** ve **yelek** giyiyor, yarım katlama şeklinde bele bağlanan kumaş, bayanın sosyal statüsünü gösteren kemer takıyor. Başlarına **kivrak** denilen başörtü bağlıyorlar. 20.yüzyılın otuzlu yıllarını yansıtıyor. Muhtemelen Hıristiyanların kutlamış olduğu “Af dileme günü” sırasında çekilmiş bir fotoğraf söz konusu olabilir. Kentlerde yaşayan bayanların çoğu bu günde atalarının giydikleri tarza özgün kostümleri giymeyi tercih ediyorlar.

МК ГРАД КУМАНОВО - „АЛА-ТУРКА“

Три девојки облечени во чинтијани, кошула, елек и појас препашан околу половината со социјален статус на девојка. Главите им се преврзани со каврак а сликата е направена во фотографско атеље кое во почетокот на 20 век станало многу модерно фотографирањето на христијанскиот празник Прочка.

AL KUMANOVË ALLA TURKA

Tri vajza të veshura me **çitjan**, **këmishë**, **jelek** dhe brez i mbështjellur reth belit me status social të vajzës. Kokat i kanë të mbuluara me **këvrak** ndërsa fotoja është shkrepur në foto studio, fotografimi gjatë festës krishtere Falje në fillim të shekullit 20 ishte në modë.

TR ÜSKÜP ALA TURKA

İki genç bayan **çintiyan, gömlek ve yelek** giyiyor ve yarım katlama şeklinde bele bağlanmış kumaş, bayanın sosyal statüsünü gösteren kemer takıyor. Sağdaki bayan da çintiyan giyiyor, eski bir fotoğraf söz konusu, çintiyanların ön kısmı tamamen sırma gaytan ve dantel işlemeli, 19. yüzyılın başlarında giyilen karakteristik bayan giyimi. Her iki bayanın başında **kıvrak** denilen başörtü bağlıyorlar, saç modeli ve başörtünün bağlama şekli 20. yüzyılın otuzlu yıllarını yansıtır. Muhtemelen Hıristiyanların kutlamış olduğu "Af dileme günü" sırasında çekilmiş bir fotoğraf söz konusu olabilir. Kentlerde yaşayan bayanların çoğu bu günde atalarının giydikleri tarza özgün kostümleri giymeyi tercih ediyorlar.

МК ГРАД СКОПЈЕ - „АЛА-ТУРКА“

Две млади жени облечени во **чинтијани, кошула, елек** а половината препашана со појас кој го покажува социјалниот статус на жена. Жената од десната страна носи **чинтијани** кои датираат од постар временски период, поточно навезени се со срмени гajtани преку целиот преден дел, што е одлика за почетокот на 19 век. Главите им се преврзани со **кавраци** но фризура го отсликува периодот на триесетите години од 20 век. Сликата е направена во фотографско атеље а најверојатно е за христијанскиот празник Прочка кога голем број од градското население се облекувало во традиционални носии.

AL ALLA TURKA SHKUPJANE

Dy gra të reja të veshura me **çitjan, këmishë, jelek** ndërsa beli i mbështjellur me brez i cili tregon statusin social të gruas. Gruaja nga ana e djathtë ka të veshur **çitjan** të cilat datojnë nga një periudhë e mëhershme, më saktësisht janë të qenditura me gajtane argjendi përgjatë tërë pjesës së përparme, gjë e cila është shenjë dalluese për fillimin e shekullit 19. Kokat i kanë të mbuluara me **këvrak** por frizura e përshkruan periudhën e viteve të tridhjeta të shekullit 20. Fotoja është shkrepur në foto studio, ndoshta gajtë festës krishtere Falje kur një numër më i madh i qytetarëve është veshur me veshje tradicionale.

TR KALKANDELEN YÖRESİ BAYAN KIYAFETİ

Kalkandelen şehri, bayan kıyafeti, 20.yüzyılın ortalarında çekilen fotoğraf. **Çintiyan, gömlek, kapaklı mintan ve tarabulus kemer giyiyor**, bele yarım katlamalı, sol kalça tarafı aşağı doğru sarkan kumaş, bayanın bekar kız olduğunu sembolize ediyor. Başına **kivrak** başörtü bağlıyor, saç modeli ile birlikte bu tarz giyim 20. yüzyılın ortalarında yenilik temsil eder.

МК ГРАД ТЕТОВО - ЖЕНСКА НОСИЈА

Девојка во градска тетовска носија, сликана во средината на 20 век. Облечена е во **чинтијани, кошула, минтан капаклија и појас тарабулус** кој е препашан околу половината и преврзан да висина надолу на левата страна од колковите со што го означува девојчинството. Главата е преврзана со **каврак** но заедно со фризура претставуваат новина во средината на 20 век, поточно го нагласуваат чарлс стилот.

AL TETOVË - VESHJE FEMËRORE

Vajzë me veshje qytetare tetovare, e fotografuar kah mesi i shekullit 20. E veshur me **çitjan, këmishë, mintan kapakli** dhe **brez tarabulus** i mbështjellur reth belit dhe i lidhur që të varet teposhtë nga ana e majtë e belit me çka e tregon vajzërinë. Koka është e mbuluar me **këvrak** por së bashku me frizurën paraqesin një risi të mesit të shekullit 20, më saktësisht theksojnë stilin çarls.

TR KALKANDELEN YÖRESİ ERKEK KIYAFETİ

Genç erkek tiyatral konumunda, ağzında piposu ve takma bıyığı var, 19. yüzyılda kent erkeğinin giyim tarzını oluşturmakta. 19.yüzyıldan kalma erkek giyimi, fotoğraf 20.yüzyılın başlarında bir fotoğraf stüdyosunda çekilmiş. Adam, **çasire** denilen pantolon giyiyor, üstte mintan ve camadan giyiyor, birçok sırma örgü ve dantel ile bezelidir, belinde **pojas** denilen, kuşağı var.Kuşağın arasına **kubura-** denilen silah takıyor. Camadanına **köstek** adı verilen cep saati takıyor, adamın önem derecesini ve zenginliğini belirler, kıyafetini bütünleyen başındaki **fesin yan tarafında yüz gram ağırlığında püskülü var** ve sağ elinde piposu var. Muhtemelen bu tiyatral görünümlü adam Hıristiyanların kutlamış olduğu "Af dileme günü" sırasında çekilmiş bir fotoğraf sözkonusu olabilir. Kentlerde yaşayan nüfusun çoğu bu günde atalarının giydikleri tarza özgün kostümleri giymeyi tercih ediyorlar.

МК ГРАД ТЕТОВО - МАШКА ОБЛЕКА

Млад маж во театрална позиција со луле и импровизирани бркови, кои во 19 век биле препознатлив белег на секој урбан маж. Облеката датира од 19 век, додека фотографијата е правена во импровизирано студио во почетокот на 20 век. Мажот е облечен во долна облека **чашире**, на горниот дел носи **минтан** и **џамадан** навезен со многу срмени ширити и гајтани, половината му е препашана со **појас** во кој има заденато кубура. На џамаданот е прикачен и **ќостек** кој ја одредува неговата сериозност и богатство, на сето ова дава поткрепа и големиот **фес со сто драм пискул** и лулето кој го придржува во десната рака. Најверојатно оваа слика со театарски сегменти е направена за време на христијанскиот празник Прочка, кога голем број од градското население имало обичај да се облечува во носии од постарите генерации.

AL TETOVË - VJESHJE MASHKULLORE

Burr i ri në pozitë teatrale me llullë dhe mustaqe të improvizuara, të cilat në shekullin e 19 kanë qenë shenjë dalluese e çdo mashkulli urban. Veshja daton nga shekulli 19, ndërsa fotoja është shkrepur në një studio të improvizuar në fillim të shekullit 20. Burri është i veshur me veshje të poshtme **çashire**, në pjesën e epërme mban **mintan** dhe **xhamadan** të qendisur me shumë shirita dhe gaјtanë argjendi, belin e ka të mbështjellur me **brez** në të cilin ka një kubure. Në xhamadan ka të varur një **qystek** i cili e përcakton seriozitetin dhe pasurinë e tij, tërë këtë e mbështet edhe **qelesheja** e madhe **me njëqind dram pyskil** dhe llulla të cilën e mban në dorën e djathtë. Ndoshta kjo fotografi me segmente teatri është shkrepur gjatë festës krishtere Falje, kur një numër më i madh i qytetarëve ka pasur traditë të vishet me veshje të gjeneratave të vjetra.

TR İKİ FARKLI TİP ALA TURKA

Fotoğraf stüdyosunda çekilmiş iki genç kızın fotoğrafı, genç kızın statüsü ve durumu beline bağladığı kemerden görülebilir. Kızlardan birisi **çintiyan, gömlek ve yelek** giyiyor, beline kemer takıyor, sağ taraftaki genç kız ise **kumaş çimtiyani, gömlek ve mintan** giyiyor, beline de kemer takıyor, her ikisi de başına **kıvrak** denilen başörtü bağlıyor, saçları at kuyruğu örgülü, ön tarafa almış, davranışta özgürlük gözlenebilir, fotoğraf çekilmek için özel giyinmişler. Kalkandelen’de ataerkil yaşam tarzı göze çarpıyor, kentsel çevrelerde Kalkandelen’de bayanlar giydikleri kostümlerde doğaçlama sıkı sosyal kurallara göre izin verilmezmiş.

МК ДЕВОЈКИ ВО СВЕЧЕНА ОБЛЕКА

Девојки фотографирани во атеље, статусот на девојка може да се забележи според препашувањето на појасите. Едната е облечена во **чинтијани, кошула, елек** и препашана со **појас**, додека девојката од десната страна е облечена во **кумашлии чинтијани, кошула, минтан** и половината препашана со **појас** и двете девојки на главата носат **кавраци** а плетенките им се префрлени на предната страна со што може да се забележи слобода во однесувањето, поточно подготовка за уметничка фотографија. Мора да се потенцира дека патријархалниот начин на живеење во тетовската градска средина не дозволувал импровизации на строгите социјални правила на носење на носијата.

AL DY LLOJE ALLA TURKA

Vajza të fotografuara në studio, statusi i vajzës mund të vërehet sipas mbështjelljes së brezave. Njëra është e veshur me **çitjan, këmishë, jelek** dhe e mbështjellur me **brez**, ndërsa vajza nga ana e djathtë është e veshur me **çitjan kumashli, këmishë, mintan** dhe beli i mbështjellur me **brez**, të dy vajzat në kokë mbajnë **këvraq** ndërsa bishtalecët i kanë të hedhur në pjesën e përparme me çka mund të vërehet liria e sjelljes, më saktësisht përgatitja për foto artistike. Duhet të theksohet se mënyra patriarkale e jetesës në mjedisin urban tetovar nuk ka lejuar improvizime të rregullave të rrepta sociale të veshjes.

TR KALKANDELENLİ EVLİ ÇİFT AVRAMOVSKİ

Ala Turka kıyafeti giyen bir genç çift, fotoğraf stüdyosunda çekilmiş, ciddi bir tören kıyafeti. Kadın **çintıyan**, **gömlek**, **yelek**, giyiyor, beline **kuşak** takıyor, özel bir detay olarak kemere yan taraftan bir mendil takıyor. Göğüs kısmına takı takıyor, özel takılara **srçe** adı verilir, baş süslemesi olarak **tepelik** takıyor, küçük metal paralarla ve zincirli süslemelerle dekore edilmiş. Erkek **çashire** giyiyor, üst giyim olarak da **camadan** giyiyor, üzerine de **çepken** giyiyor, beline **kuşak** giyiyor, kuşağın arasına **kubur** silah takıyor, **köstek** ve cep saati, elinde de filigran süslemeli **sigara çubuğu** taşıyor. Başında **tunus fes** yan tarafa sarkan yüz gramlık püskülü var.

MK БРАЧНИОТ ПАР АВРАМОВСКИ ОД ТЕТОВО

Млад пар облечен во носија **ала турка**, сликани се во фотографско атеље со што целата облека е за многу свечена пригода. Жената е облечена во **чинтијани**, **кошула**, **елек**, половината е препашана со **појас** а во појасот како многу специфичен детал е прикачено **шамиче**. На градниот дел носи богат накит со назив **сриче** и **сара**, главата и е украсена со **тепелак** со пари и ниски од синџири и монети. Мажот носи **чашире**, од горна облека **џамадан** а врз него **чепкен**, половината му е прапашана со **појас** во кој е вметната кубура, **костек** со саат а во раката носи **чибук** богато филигрански изработен. На главата носи **тунус фес со сто драм пискуљ**.

AL ÇIFTI AVRAMOVITËT NGA TETOVA

Një çift i ri i veshur me veshje **alla turka**, janë të fotografuar në foto studio ndërsa tërë veshja është për raste tejet solemne. Gruaja është e veshur me **çitjan**, **këmishë**, **jelek**, beli i mbështjellur me **brez** ndërsa në brez si detaj shumë karakteristik ka të varur një **shami të vogël**. Në pjesën e gjoksit mban stoli të pasur të quajtur **sriçe** dhe **sara**, kokën e ka të zbukuruar me **tepelëk** me monedha dhe vargje nga zinxhiri dhe monedhat. Burri ka të veshur **çashire**, veshja e epërme **xhamadan** ndërsa mbi të një **çepken**, belin e ka të mbështjellur me **brez** në të cilin ka futur një kubure, **qystek** me sahat ndërsa në dorë mban një **çibuk** shumë të punuar në filigran. Në kokë mban **tunus qeleshe me njëqind dram pyskil**.

TR KALKANDELEN HANIMI

Ala Turka giyiniş bir genç kız, **çintay, gömlek ve yelek** giyiyor. Ala Turka bayramlık kıyafetlerin ayrılmaz bir parçası sayılan **burgun**, başına **zarot** adı verilen başörtüsü takıyor. Fotoğraf stüdyosunda çekilmiş fotoğrafta **ferece** genç kuşaklar arasında o zamanın bir anısıdır.

МК АНАМА - ГРАД ТЕТОВО

Млада девојка облечена во алатурка носија, од која се гледаат чинтијаните, кошулата и елекот. Врз празничната носија алатурка носи бургун, додека зарот е префрлен преку главата и е откриено лицето. Фотографијата е направена во атеље што го укажува изумирањето на облеката фереџе и интересот кај младите тогашни генерации да ги вратат спомените на некогашното време.

AL HANËME TETOVARE

Vajzë e re e veshur me veshje **alla turka**, nga e cila shihen **çitjanet, këmisha** dhe **jeleku**. Mbi veshjen festive alla turka ka të veshur **burgun** ndërsa **zari** është i hedhur mbi kokë, fytyra është e zbuluar. Fotoja është shkrepur në studio, gjë që tregon zhdukjen e veshjes **ferexhe** dhe interesimin tek të rinjtë e gjeneratave të atëhershme t'i kthejnë kujtimet e kohrave të vjetra.

TR CÜBBE

Mintan giymiş genç kız üst giysi olarak da **cübbe** giyiyor, başına şapka takıyor, kent-sel alanlarda Üsküp ve Kalkandelen’de eski geleneksel giyimden bir parça sayılır. Üst giyim **cübe** 19. ve 20.yüzyılın başlarında nadir görülen, sadece büyük kent merkezlerinde zengin tüccarların kadınları giyiyor.

МК ТЕТОВКА ВО ЦУБЕ

Млада жена облечена во **минтан** и згорна облека **цубе**, на главата носи капа како остаток од некогашната постара **челенка** која се носела во градските средини Скопје и Тетово. Згорната облека **цубе** била раритет во крајот на 19 и почетокот на 20 век можеле да го имаат само жените на богатите трговци од големите градски центри.

AL XHUBE

Grua e re e veshur me **mintan** dhe me veshje të sipërme **xhube**, në kokë mban kapelë si mbetje e një **çelenke** të mëhershme të cilën e kanë veshur në mjediset urbane Shkup dhe Tetovë. Veshja e sipërme **xhube** ka qenë rаритет kah fundi i shekullit 19 dhe fillimi i shekullit 20 kanë mundur ta veshin vetëm gratë e tregtarëve të pasur të qendrave të mëdha urbane.

TR CÜBBE - XIX. yüzyılın sonu ve XX.yüzyıl başlarında, Kalkandelen Şehri

Üst giyim, diğer dış giyim üzerine giyilen giysi ve gelin kıyafetlerini bütünleyici elbise olarak temsil eder. Yeni gelin sırasında gelinin giydiği ve özellikle varlıklı kadınların giydiği giysi. Bu tür cübbe örnekleri özellikle büyük şehirlerde; Üsküp, Kalkandelen, Köprülü, Manastır, İştip'te kadınlar giyiyormuş; Kırmızı renkli ince çoya kumaştan hazırlanmış, ayrıca mavi, kahverengi kumaştan da dantel örgü ve sırma işi süslemelerle dekore edilmiş, cübbeler terziler tarafından hazırlanıyormuş – sırma ustaları süslemesini yapıyormuş. Aşağıya doğru etekleri zil şeklinde genişçe biçiliyormuş. Nakış tekniği, iplik, burma işi vb. teknikle hazırlanan nakışlı süslemelerle dekore ediliyormuş. Ana süslemelerde bayrak motifi ağır basmaktadır. Bu tarz üst giyimi, daha fazla Hıristiyan kadınlar giyiyormuş, özellikle model kesmi ve dekorasyon açısından küçük farklılıklarla şehirlerde Müslüman kadınların da giydiği bilinmektedir.

MK ЦУБЕ - Крај на XIX и почеток на XX век, Град Тетово

Згорна облека се носела врз другите горни облекувања и претставувала една целина во невестинското облекување. Се носела во периодот на невестинството и го носеле поимотни граѓанки. Вакви примероци се носеле во поголемите градови како: Скопје, Тетово, Велес, Битола, Штип и Охрид. Изработувано било од тенка **чоа** во црвена, плава, кафена боја, а украсено со срмени усукани гајтани и срмени ширити, го изработувале **терзии – срмаџици**. Во горниот дел оваа облека е припиена до телото, додека надолу звонесто е скроена со повеќе клинови. Текники во везењето се **сукан конец, бурма, тегел** итн. Главни орнаменти се **бајраци**. Оваа згорна облека ја носеле христијанки но со помали кројни разлики и украсување носеле и муслиманските жени од наведените градови.

AL XHUBE - Fundi i shekullit XIX dhe fillimi i shekullit XX, Qyteti i Tetovës

Veshje e sipërme që vishet mbi veshjet tjera të sipërme dhe paraqet një tërësi të veshjeve të nusërisë. Qytetaret e pasura e kanë shfrytëzuar në periudhën e nusërisë. Ekzemplarë të këtyllë janë shfrytëzuar në qytetet më të mëdha si: Shkupi, Tetova, Velezi, Manastiri, Shtipi dhe Ohri. E punuar nga **çoa** e hollë me ngjyrë të kuqe, të kaltër, kafe, ndërsa ka qenë e zbukuruar me gaјtanë të përdredhur argjendi dhe shirita argjendi, e kanë punuar **terzitë – sërmaxhinj**. Kjo veshje në pjesën e epërme i është përshtatur trupit, ndërsa në pjesën e poshtme është e qepur në formë të ziles me më shumë cepa. Teknikat e qendisjes janë me **pe të përdredhur, burma, tegel** e tj. Ornamentet kryesore janë **baјrakët**. Këtë veshje të sipërme e kanë veshur krishteret por me dallime të vogla të modelit dhe zbukurimit e kanë veshur edhe gratë muslimane të qyteteve të përmendura.

TR CÜBBE - XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyıl başlarında, Debre Yöresi

Üst giyim, diğer dış giyim üzerine giyilen giysi ve gelin kıyafetlerini bütünleyici elbise olarak temsil eder. Etnik alan Debre Yöresi. Ayrıca bu üst giyim Debre ve yöredeki köylerde de giyilen bir giysi olarak bilinir ve komşu bölgeler Zupa Bölgesi'nde de giyiliyormuş, zengin Hıristiyan kadınları gelin döneminde giyiyorlarmış. Siyah çoya kumaştan yapılmıştır ve Arnavutluğun İşkodra kentinden satın alınan "İşkodra" dantel tipi ile dekore edilmiştir. Usta terziler tarafından yapılan cübbe, aslında dönemin çağdaş ustaları için prestijli bir uğraş olarak değerlendirilmiştir. Cübbenin ön kısmına süs mahiyetinde tilki kürkünden hazırlanmış kürk parçası da dikilmiş, üst giyimi temsil eden cübbeye farklı bir görünüm verir. Ana süslemelerde bayrak motifi ağır basmaktadır.

МК ЦУБЕ - Крај на XIX и почеток на XX век, Дебарско Поле

Згорна облека се носела врз другите горни облеку и претставувала една целина во невестинското облекување на носијата од етничкиот предел Дебаско Поле. Покрај градот Дебар оваа згорна облека се носела и во селата кои се околу градот Дебар но и соседниот предел Жупа, ја носеле поимотни христијанки во периодот на невестинството. Изработена е од црна **чоа** а украсено со **шкодрански гажтани**, набавувани од градот Шкодра во Албанија. Го изработувале мајстори **терзии** и во времето на неговото опстојување претставувало престиж за тогашните мајстори. На предниот дел поточно на **полите** пришиено е и крзно од лисица што уште повеќе му дава фасцинантен изглед на згорната облека **цубе**. Главни орнаменти се **бајраци**.

AL XHUBE - Fundi i shekullit XIX dhe fillimi i shekullit XX, Fusha e Dibrës

Veshje e sipërme që vishet mbi veshjet tjera të sipërme dhe paraqet një tërësi të veshjeve të nusërisë të rajonit etnik Fusha e Dibrës. Përkaj Dibrës kjo veshje është përdorur edhe nëpër fshatrat përreth qytetit të Dibrës por edhe në rajonin fqinj Zhupë, e kanë veshur krishteret e pasura në periudhën e nusërisë. E punuar nga **çoa** e zezë dhe e zbukuruar me **gajtanë shkodre**, të blerë në qytetin e Shkodrës në Shqipëri. E kanë punuar mjeshtrit **terzi** dhe në kohën e ekzistimit të saj ka qenë prestigj për mjeshtrit e asaj kohe. Në pjesën e përparme më saktësisht tek **palët** ka të qepur lëkurë dhelpre e cila veshjes së sipërme **xhube**, i jep pamje më fascinuese. Ornamentet kryesore janë **bajrakët**.

TR CÜBBE - XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyıl başlarında, Yukarı Prespa

Üst giyim, diğer dış giyim üzerine giyilen giysi ve gelin kıyafetlerini bütünleyici elbise olarak temsil eder. Üst giyim olarak özellikle gelinlik süresinde varlıklı şehir kadınları Resne şehrinde ve Yankoveç'te giyiyorlarmış. Çevre köylerde de kadınlar cübbeyi, üst giysi olarak daha az dekoratif çözümler ile giydikleri bilinmektedir, ayrıca model kesiminde de farklılıklar göze çarpmaktadır. Siyah ya da kalın çoya kumaştan yapılmış, sırma işi süslemeler yanısıra, siyah ve kırmızı gaytan uygulamaları ile dekore edilmiştir, ön kısmında, rakun – kemirgen yabani hayvan kürkünden yapılmış kürk parçası dikilmiştir. Süsler esasen üst giyim arka kısmına yerleştirilir ve dairesel motiflerle etkileyici bir görünüm ve zerafet verir. Geleneksel ve yöresel süslemelere **kolca** adı verilmiştir. Resne ve Yankoveçe'te Hıristiyan kadınlar giyiyormuş.

MK ЦУБЕ - Крај на XIX и почеток на XX век, Горна Преспа

Zgorna obлека se nosela vrz drugite gorni obleki i pretstavuvala една целина во невестинското облекување. Се носела во периодот на невестинството и го носеле поимотни граѓанки од градот Ресен и помалата населба Јанковец. Во околните села исто така жените носеле згорна облека **цубе** но со помали украсни решенија и поинакви кројни делови. Направено е од црна **чоа** или подебела **квашна** а украсено е со срмени, црни и црвени гајтански апликации, во предниот дел, поточно на полите пришиено е крзно од куна. Орнаментите главно се поставени во задниот дел од згорната облека и во кружни мотивни решенија даваат импозантен изглед и грациозност. Орнаментите во локалната традиционална култура познати се под името **колца**. Го носеле христијанки од градот Ресен и Јанковец.

AL XHUBE - Fundi i shekullit XIX dhe fillimi i shekullit XX, Prespa e epërme

Veshje e sipërme që vishet mbi veshjet tjera të sipërme dhe paraqet një tërësi të veshjeve të nusërisë. Qytetaret e pasura të qytetit të Resnjës dhe vendbanimit më të vogël Jankovec e kanë veshur në periudhën e nusërisë. Në fshatrat përreth, gratë poashtu kanë veshur **xhube** por me zgjidhje më të vogël të zbukurimit dhe me pjesë të ndryshme të modelit. E punuar nga **çoa** e zezë apo **shajaku** i trashë ndërsa është e zbukuruar me aplikacione të gajtanit të argjenditë, të zi dhe të kuq, në pjesën e përparme, më saktësisht tek palët ka të qepur lëkurë kunadhe. Ornamentet kryesisht janë të vendosur në pjesën e pasme të veshjes së sipërme dhe me zgjidhjet me motive rethore paraqesin një pamje impozante dhe elegancë. Në kulturën tradicionale lokale ornamentet janë të njohura me emrin **kolca**. E kanë veshur krishteret e qytetit Resnjë dhe Jankovec.

TR “MİNTAN” VE TOKALAR - Kumanova, 20. yüzyılın başlarında

Üst kadın giyimi ve tokalar - üç parçadan oluşur gümüş yapımı, bele takılan kemer sahte gümüş paralarla dekore edilmiş. El işi - Zanaat yapımı.

МК „МИНТАН“ И ПАФТИ - Куманово, почеток на XX век

Горна женска облека и пафти - троделни сребрени ставени на појас со наниз од ковани сребрени пари. Занаатчиска изработка

AL “MİNTAN” DHE TOKËZA – Kumanovë, fillim i XX shekull

Veshje e sipërme e grave dhe tokëza të argjendit në tre pjesë të vënduara në rrip me para të farkëtua të argjendit.

TR “MİNTAN” VE TOKALAR - Kumanova, 20. yüzyılın başlarında

Üst kadın giyimi ve tokalar – üç parçadan oluşur alt kısmı gümüş zincirlerle süslemeli. El işi - Zanaat yapımı.

МК „МИНТАН“ И ПАФТИ - Куманово, почеток на XX век

Горна женска облека и пафти - троделни сребрени со синџирче во долниот дел. Занаатчиска изработка

AL “MİNTAN” DHE TOKËZA – Kumanovë, fillim i XX shekull

Veshje e sipërme e grave dhe tokëza të argjendit në tre pjesë me zinxhir në pjesën e poshtme. Punë artizane.

TR TOKALAR - Kumanova, 20. yüzyılın başlarında

Üç parçadan oluşan kadın takısı - kemer, yaprak şekilli. Gümüş yapımı, telkariteknigi. Çiçek süslemeli süs eşyası, (çiçekler ve yapraklar). Kemer tokasının alt kısmı sahte gümüş paralarla dekore edilmiş. Geometrik motiflerle bezeli, iki sıra sahte gümüş paralarla dekore edilmiş. El işi - Zanaat yapımı.

МК ПАФТИ - Куманово, почеток на XX век.

Троделен женски накит за на појас, листовидна форма. Сребро, техника филигран. Орнаментика флорални елементи (цветови и ливчиња) украсени во долниот дел со синџирче со сребрени ковани пари. Пафтите нашиени на појас растеглив, орнаментиран со геометриски мотиви на кој има нашиено два реда сребрени ковани пари. Занаетчиска изработка.

AL PAFTA - Kumanovë, fillimi i shekullit 20.

Zbukurim grash për në rrip – në formë të gjethit. Argjend, me teknikë filigran. Stoli, elemente me lule (lule dhe fleta) të dekoruara në pjesën e poshtme me zinxhir dhe para të farkëtuara. Tokëzat të qepura në rrip elastik, i stoluar me motive gjeometrike në të cilin janë të qepura dy rende me para të farkëtuara të argjendit. Punë artizane

TR KEMER TOKALARI - Kumanova, 20. yüzyılın sonu

Üçlü kadın takı kemeri, yaprak şekilli. Gümüş, tekniği filigran. Süslemeler - bitkisel öğeler (çiçekler - yapraklar). Kemerlerin alt kısmı gümüş sikke ile süslenmiş bir zincir ile dekore edilmiş. El sanatları - Zanaat yapımı.

МК ПАФТИ - Куманово, почеток на XX век

Троделен женски накит за на појас, листовидна форма. Сребро и позлата, техника филигран. Орнаментика флорални елементи (цветови и ливчиња) украсени во долниот дел со синџирче. Занаетчиска изработка

AL PAFTA - Kumanovë, fillimi i shekullit 20.

Stoli e femrave për në brez, në formë të gjetheve. Argjend i pruar, teknika filigran. Ornamentika, elemente florare (lule dhe gjethe) në pjesën e poshtme të zbukuruara me zinxhir. Punim artizanal.

TR EĞLENCE

Dört genç kızın özel fotoğraf stüdyosunda çekti oldukları fotoğraf. Kızların giydikleri kıyafetlerinden ifade özgürlüğünü ve Avrupa modasını takip ettiklerini görebiliyoruz. Kızların dönemin modası sayılan Charles tarzı saç modeli ve yüzlerinde makyajı var. Geleneksel elbise ile tamamlanan bu fotoğraf doğaçlama tarzını gösteren 20.yüzyılın başlarında çekilmiş bir fotoğraf. Kızlar: **çimtiyan, gömlek ve yelek** giyiyor, kızlardan biri zincir ve madeni paralar ile dekore edilmiş bir **çepken** giyiyor.

МК ЕГЛЕНЏЕ

Четири девојки сликани во фотографско атеље. Кај девојките може да се препознае слободата во изразување и новините кои ги носела европската мода. Девојките имаат чарлс стил на фризура и користат шминка за дотерување на лицето, оваа фотографска импровизација надолнетата со традиционалниот начин на облекување на ја покажува инвентивноста на младите во почетокот на 20 век. Девојките се облечени во: **чинтијани, кошули, елечи**, една од нив носи **чепкен** а украсени се со низи од синџири и монети.

AL EĞLENXHE

Katër vajza të fotografuara në studio. Tek vajzat mund të vërehet liria e shprehjes dhe risitë që i ka sjellur moda europiane. Vajzat kanë stil çarls të frizurës dhe përdorin kozmetikë për mirëmbajtjen e fytyrës, ky improvizim fotografik i plotësuar me mënyrën tradicionale të veshjes tregon kreativitetin e të rinjëve në fillim të shekullit 20. Vajzat janë të veshura me: **çitjan, këmisha, jelek**, njëra prej tyre ka të veshur **çepken** ndërsa janë të zbukuruar me vargje të zinxhirëve dhe monedhave.

TR KEMER TOKALARI - Kumanova, 19. yüzyılın sonu

Üçlü kadın takı kemeri, yaprak şekilli. Gümüş, tekniği filigran. Süslemeler - bitkisel öğeler (çiçekler - yapraklar). Kemerlerin alt kısmı gümüş sikke ile süslenmiş bir zincir ile dekore edilmiş. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK ПАФТИ - Куманово, крај на XIX век

Троделен женски накит за на појас, листовидна форма. Сребро, техника филигран. Орнаментика-флорални елементи (цветови и ливчиња). Украсени во долгиот дел со синџирче со сребрени ковани пари. Занаатска изработка.

AL PAFTA - Kumanovë, fundi i shekullit 19.

Stoli e femrave për në brez, me tri pjesë, në formë të gjetheve. Argjend, teknika filigran. Ornamentika – elemente florale (lule dhe gjethte). Në pjesën e poshtme të zbukuruar me zinxhir me monedha argjendi. Punim artizanal.

TR KEMER - Kumanova, 19. yüzyılın sonu

Şehirli kadın kıyafetlerinin ayrılmaz bir parçası “Ala-Turka”. Altın kaplama gümüş, telkari tekniği - filigran. Süslemeler - bitkisel öğeler (çiçekler - yapraklar). El sanatları - Zanaat yapımı.

MK КОЛАН ПАРЧЕЛИЈА - Куманово, крај на XIX век

Составен дел на женска градска носија “ала-турка”. Сребро со позлата, техника филигран. Орнаментика-флорални елементи (цветови со ливчиња). Занаатска изработка.

AL KOLLAN - Kumanovë, Fundi i shekullit 19.

Pjesë përbërëse e veshjeve femërore qytetare “alla - turka”. Argjend i pruar, teknika filigran. Ornamentika – elemente florale (lule dhe gjethte). Punim artizanal.

TR YELEK - Kumanova, 19. yüzyılın sonu

Kadın giyimi, kolsuz elbise. Sanayi kumaş. Gümüş örgü nakışlarla süslenmiş, gaytan, şirit. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK ЕЛЕЧЕ - Куманово, крај на XIX век

Женска безракавна облека. Индустриско платно. Украсено со вез од сребрена срма, гајтани, сирити. Занаетчиска работа

AL JELEK - Kumanovë, Fundi i shekullit 19.

Veshje e femërave, pa mëngë. Pëlhurë industriale. E zbukuruar me qendisje nga argjendi sërma, gajtanë, shirita. Punim artizanal.

TR YELEK - Ofçabolu Ovası, 19. yüzyılın sonu

Çocuk kıyafeti, üst giyim kolsuz kıyafet. Hardal sarısı keçe kumaş. Gümüş örgü nakışlarla süslenmiş, gaytan, şirit. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK СРМЕН ЕЛЕК - Овче Поле, крај на XIX век

Детско, горна безракавна облека. Окер чоја. Украсено со вез од жолта срма, гајтани и сирити. Занаетчиска изработка

AL JELEK - Ofçe Pole, Fundi i shekullit 19.

Veshje e sipërme e fëmijëve, pa mëngë. Ngjyrë oker. E zbukuruar me qendisje nga sërma e verdhë, gajtanë dhe shirita. Punim artizanal.

TR MİNTAN - Kumanova, 19. yüzyılın sonu

Kadın kıyafeti, üst giyim. Koyukırmızı kadife. Altın sırma işi kabartma nakışla süslemiş, gaytan ve şirit. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK „МИНТАН“ - Куманово, крај на XIX век

Женска горна облека. Темноцрвено кадифе. Украсен со рељефен вез од жолта срма, гајтани и сирити. Занаатска изработка

AL MINTAN - Kumanovë, Fundi i shekullit 19.

Veshje e sipërme e femrave. Kadife e kuqe e mbyllur. E zbukuruar me qendisje të relievshme nga sërma e artë, gaјtanë dhe shirita. Punim artizanal.

TR MİNTAN - Kumanova, 19. yüzyılın sonu

Kadın kıyafeti, üst giyim. Koyu mavi çuha-ince pamuklu kumaş. Altın şerit, gaytan ve altın sırma işi süslemeli. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK „ЛИБАДЕ“ - Куманово, крај на XIX век

Женска горна облека. Темносина чоја. Украсен со златни сирити и златна срма.

AL MINTAN - Kumanovë, Fundi i shekullit 19.

Veshje e sipërme e femrave. Ngjyrë e kaltër e mbyllur. E zbukuruar me shirita ari, gaјtanë dhe sërma të artë.

TR GİYSİ SANDIĞI - Kumanova, 20. yüzyılın başlarında

Ceviz ağacından yapılmış, renkli bitkisel öğelerin hakim görüldüğü uygulamalar ile dekore edilmiş, bitkisel öğeli ahşap oyma parçalarla süslenmiş. El sanatları - Zanaat yapımı.

MK ÇEKMEÇE - Kumanovo, почеток на XX век.

Изработен од ореово дрво и украсен со апликации од флорални елементи во разновидни бои и делови од резба со флорален елемент. Занаатчиска изработка

AL ARKË - Kumanovë, Fillimi i shekullit 20.

I punuar nga druri i arrës dhe i zbukuruar me aplikacione të elementeve florale me ngjyra të llojlojshme dhe pjesë të gdhendura me element floral. Punim artizanal.

TR PENA NEHRİ KIYISINDA

Pena nehri kıyısında at ve genç kız fotoğrafı, **kumaş çimtiyan**, **gömlek ve kapaklı mintan** giyiyor, yarım katlama şeklinde bele bağlanan kumaş, bayanın sosyal statüsünü gösteren kemer takıyor. Başına **kıvrak** denilen başörtü bağlıyor.

MK КРАЈ РЕКАТА ПЕНА

Девојка со коњ крај реката Пена, облечена е во кумашлиичинтијани, кошула, минтан капаклија а половината е преврзана со појас кој го покажува социјалниот статус на девојка. Поточно крајните делови од појасот се пустени да висат по левата страна на ногата. Главата е преврзана со каврак.

AL SKAJ LUMIT SHKUMBIN

Vajza me kalë skaj lumit Shkumbin, është e veshur me **çitjan kumashli**, **këmishë**, **mintan kapakli** ndërsa beli është i mbështjellur me brez i cili tregon statusin social të vajzës. Më saktësisht skajet e brezit janë lëshuar të varen përgjatë anës së majtë të këmbës. Koka është e mbuluar me **këvrak**.

TR MANGAL - Manastir, XIX yüzyıl, mesing

Katı yakıt depolama ve korla ısıtma cihazı olarak kullanılmıştır. İki bölümden oluşmaktadır, mesing yapımı tepsi üzerine kurulmuş. Kaide zil şekilli yedi düzeyde, korların depolandığı yere doğru genişler, dış kısmında iki taraftan kulpları mevcuttur. Mangalın üzeri kapakla kapalı, bitkisel motifli figürlerle süslenmiş, kapağın üst kısımlarında kanatları açık uçan kuş motifi ile bezenmiştir. Kapaktaki bitkisel motifli süslemeler perfore edilmiştir.

Mangal tepsisinin boyutu; 50/50 cm. Mangalın boyutu; 25/40/65 cm.

МК МАНГАЛ - Битола, XIX век, месинг

Служел за разгорување и чување на жар за греење. Мангалот е составен од два дела, поставен на месингана тепсија со обод од см. Постаментот е свонест во седум нивоа, кој се проширува спрема огништето, каде надворешно се поставени две странични рачки. Над мангалот се наоѓа капак, вегетативно орнаментисан, кој степенасто купесто завршува со птица лет. Вегетативните мотиви на капакот се перофорирани.

Тепсијата е со дим. 50/50 см. а мангалот со дим. 25/40/65 см.

AL MANGALL - Manastir, shekulli XIX, bronz

Ka shërbyer për ndezje dhe ruajtje të prushit për ngrohje. Mangalli përbëhet prej dy pjesëve, i vendosur në tepsi bronzë me buzë prej cm. Bazamenti është në formë të ziles me shtatë nivele, i cili zgjerohet kah vatra, ku në pjesën e jashtme janë vendosur dy doreza anësore. Mbi mangallin ndodhet kapaku, i ornamentuar me motive vegetative, i cili në formë të kupës të shkallëzuar përfundon si shpend në fluturim. Motivet vegetative në kapak janë të perforuara.

Tepsia është me diametër: 50/50 cm. ndërsa mangalli me diametër: 25/40/65 cm.

TR TATLI KABI - Kalkandelen, alpakka silber

Mendo Beg'den bağış, Kalkandelen kazası Abdurrahman Paşa'nın torunu.

Tatlı tabağı dört aslan ayağı üzerinde duruyor, yerden üç santimetre yüksekliğinde, 12 cm bir çapı olan iki yarım küre şeklinde oluşan ilginç bir kab. Üst kısmı çıkarılabilir, bitkisel motiflerle gravür süslemelerle dekore edilmiş, üst kısmında monogram mevcuttur. Beş yapraklı süslü bir kulp ile açılır, çıkarılabilen yarım kürenin üzerine takılan kulp kabartma tekniği süslemelerle dekore edilmiş: berndorf alpacca silber, yazıyor ve ortasında dik duran bir ayı figürü kazanmıştır.

Boyutları: 12/12/15 sm.

МК САД ЗА СЛАТКО - Тетово, алпакка силбер

Донација на Мендо Бег, внук на Абдурахман Паша-Тетовски.

Садот е подигнат на четири лавовски нозе, три см. од подот е и составен од две полутопки со дијаметар од 12 см. од која горната е покретна и гравирана со вегетативни мотиви, со монограм на врвот. Тој се отвара со петтолисна конзоласта рачка, поставена на покретната полутопка на кој е втиснат округли жиг на кој стои: berndorf alpacca silber, а во средината се наоѓа изгравирана исправена мечка.

Дим: 12/12/15 см.

AL ENË PËR ËMBËLSIRA - Tetovë, alpakka silber,

Donacion i Mendo Beut, Nip i Abdurrahman pashës së Tetovës.

Ena është e ngritur në katër këmbë luani, tre centimetra nga dyshemeja dhe është i përbërë edhe prej dy gjysëmtoptave me diameter prej 12 cm. nga të cilat e sipër-mja është e lëvizshme dhe e gdhendur me motive vegjetative, me monogram në majë. Ajo hapet me dorezë pesgjethëshe konsolare, të vendosur në gjysëmtoptin e lëvizshëm në të cilin është stampuar një damkë e rrumbullakët në të cilën shkruan: berndorf alpacca silber, ndërsa në mes gjendet i gdhendur një ari në këmbë.

Diametri: 12/12/15 cm.

TR SÜRAHİ – Üsküp, XVII yüzyıl, bakır

Sıvıların depolanması için kullanılan süslü bir kab. Sürahi tamamen telkari süslemeli, yedi yatay alanda bitkisel motiflerle süslemeli. Süslemelere bakılırsa bir devlet adama ait olduğu tahmin edilen nadir bir kopyasıdır.

MK БОКАЛ - Скопје, XVII век, бакар

Садот служел за чување и потурање на течности. Бокалот е целиот филигранисан во седум хоризонтални полиња со вегетативни мотиви. Редок примерок кој претпоставуваме дека припаѓал на некој великодостојник.

AL BOKALL – Shkup, shekulli XVII, baker

Enë e dekoruar e përdorur për mbushje dhe rruajtje e lëngëve. Bokalli është i dekoruar tërësisht me filigran dhe gjithëashtu i dekoruar në shtatë pjesë horizontale me motive bimore. Duke marrur parasysh dekorimin, konsiderohet se është një kopje unike që i përket një shtetarit të lartë.

TR SAHAN - Üsküp, XIX yüzyıl, bakır

Yemek depolama ve yemekleri ısıtmak için kullanılıyormuş. Oval şekilli, hafif açılı dışarıya doğru yaygın çember şekilli. Kapak kabın aşamalı formunu izler, balığa yada kayığa benzeyen şekliyle „balık sahan“ yada „kayık sahan“ da denilir, kapağın tepe kısmı top şekilli bir figürle süslü. Boyutları: 19/28/13 sm.

MK СААН, Скопје, XIX век, бакар

Садот бил користен за чување и загревање храна. см.Формата е елипсоидна со многу благо закосен чембер подаден нанадвор. Капакот ја прати каскадно формата на садот, кој е сличен на риба или кајак и затоа се нарекува „балак саан“ или „кајак саан“ и истиот завршува со топчест дел со кој се подига капакот. Дим: 19/28/13 см.

AL SAHAN - Shkup, shekulli XIX, bakër

Ena është përdorur për ruajtje dhe ngrohje të ushqimit. Cm. Forma është elipsoide me reth fare pak të kthyer nga jashtë. Kapaku, në mënyrë të shkallëzuar e përcjell formën e enës, i cili i ngjan peshkut apo kaikes dhe për atë shkak quhet “balik sahan” apo “kayak sahan” dhe i njëjti përfundon me një pjesë në formë topi me të cilin hiqet kapaku. Diametri: 19/28/13 cm.

TR KİLİT - Kunovo Köyü, Gostivar, demir yapımı

Kilidin deliği, esnek vaziyette küçük bir kapakla örtülü , kapağın üst kısmında doğurganlığı sembolize eden eşkenar dörtgen / simgeli, gravür süslemeli. Yarım daire şeklinde oyulmuş, stilize edilmiş yılan figürü de yer almaktadır. Kilit polislerin kulesinin kapısı üzerine yerleştirilmiştir. Boyutları: 10/15/2 sm.

MK КАТАНЕЦ - с. Куново, Гостивар, железо

Отворот за отклучување е покриен со покретно вратиче на кое е изгравирани ромб /симбол на плодност/. Над кој конзоласто се наоѓа изгравирани полукруг со впишана стилизирана змија. Катанецот бил поставен на кулата на заптии. Дим: 10/15/2 см.

AL DRY - f. Kunovë, Gostivar, hekur.

Vrima e hapjes është e mbuluar me derëz të lëvizshme në të cilën është i gdhendur një romb/symbol i pjellorisë/. Mbi të cilin në mënyrë konsolare ndodhet një gjysëm-reth i gdhendur me një gjarpër të stampuar të stilizuar. Dryni ka qenë i vendosur në kullën e policëve/zaptive. Diametri: 10/15/2 cm.

TR MANGAL - Üsküp, XIX yüzyıl, bakır

Katı yakıt depolama ve korla ısıtma cihazı olarak kullanılmıştır. Üç bölümden oluşmaktadır, zil şekilli ayaklar üzerine, yukarıya kadar yatay vaziyette çelenk şeklinde mangala kadar uzanır. Dışarıdan mesing yapımı iki kulpu vardır. Üst kısmında yarı-küresel şeklinde derin kabin içinde ızgara üzerine kor ateşi depolanan bölüm ve alt kısmında da küllük yer almaktadır.

Boyutları: 25/50/45 cm.

MK МАНГАЛ - Скопје, XIX век, бакар

Служел за разгорување и чување на ѓар за греење. Составен е од три дела, на свонеста нога, која нагоре мешесто се проширува во венец хоризонтален. На надворешната страна се наоѓаат две месингани рачки. Во горниот дел се наоѓа полутопчеста длабнатица наречена огниште, во кое е смештен извишен сад со две посебни месингани рачки во кој е сместена решетка за пепел.

Дим: 25/50/45 cm.

AL MANGALL - Shkup, shekulli XIX, baker.

Ka shërbyer për ndezje dhe ruajtje të prushit për ngrohje. Përbëhet prej tri pjesëve, me këmbë në formë të ziles, e cila në pjesën e sipërme në formë të fryrë zgjerohet në kurorë horizontale. Në pjesën e jashtme ndodhen dy doreza bronzi. Në pjesën e sipërme ndodhet një thellësi gjysëmtopthi e quajtur vatër, në të cilën është e vendosur një enë e ngritur me dy doreza të veçanta bronzi në të cilin është vendosur një rrjetë për hi.

Diametri: 25/50/45 cm.

TR İBRİK – Üsküp , 18. Yüzyıl, bakır

Sıvıların depolanması için kullanılan süslü bir kap. İbriğin tamamı bitkisel motiflerle dekore edilmiş. Leylek motifli kulpu ibriğe farklı bir estetik görünüm sağlıyor. Süslemelere bakılırsa bir devlet adamına ait olduğu tahmin edilen nadir bir kopyadır.

МК ИБРИК - Скопје, XVIII век, бакар

Служел за чување и потурање на вода, целото тело на ибрикот како и ензикот се изгравирани со вегетативни мотиви. Спротивно на ензикот има рачка која е на спротивната страна на ензикот во вид на стилизиран штрк. Редок примерок кој претпоставуваме дека припаќал на некој великодостојник.

AL İBRİK – Shkup, Shekulli 18, bakër

Enë e dekoruar e përdorur për mbushje dhe rruajtje e lëngëve. İbriku tërësisht është i dekoruar me motive bimore. Doreza me motiv dhe pamje të lejlekut ofron një estetike të ndryshme në pamjen. Duke marrur parasysh dekorimin, konsiderohet se i përket një shtetarit të lartë.

TR KASE „ÇORBA TASI“ - Kalkandelen, XIX yüzyıl, tunç

Sıvı gıdalar ve çeşitli çorba yemekler için kullanılmış. Kab yuvarlak dipli yüksekçe kaldırılmış ayaklar üzerine yerleştirilir, üst kısmı açık, düz çember şekilli. Kabin dış yüzeylerinde yedi yatay çizgi ile süslemeli, düzensiz simetrik olmayan şekiller mevcut. Kabin bir ucunda 1235 yılında yazılmış Arapça metni vardır.

Boyutları: 10/18/10

МК КАСЕ „ЧОРБА ТАС“ - Тетово, XIX век, туч

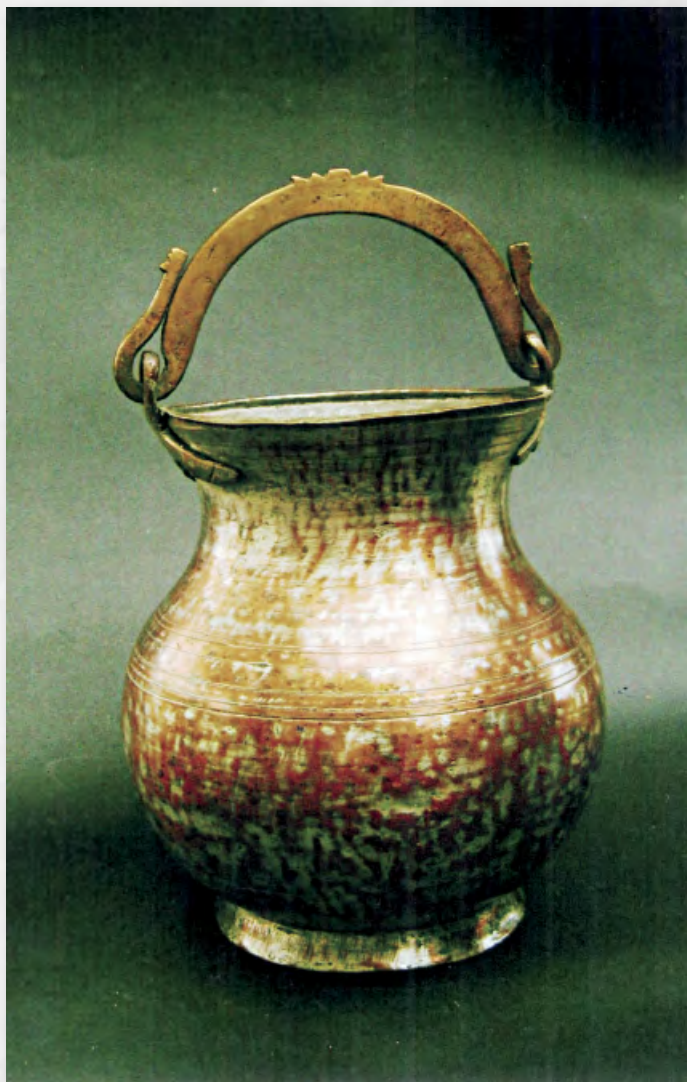
Служел за течни јадења и разни чорби. Садот е поставен на тркалесто повисоко подигната нога, која нагло се проширува кон отворот, каде завршува со рамен чеввер, подаден нанадвор. По целата површина на телото се наоѓаат седум хоризонтални линии делејќи ја површината на повеќе несиметрични полиња. На едниот крај има текст 1235 година на арапски јазик.

Дим: 10/18/10

AL QASE “ÇORBA TAS” - Tetovë, shekulli XIX, tuç

Shërben për ushqime të lëngshme dhe çorba të ndryshme. Ena është e vendosur mbi një këmbëz të rrumbullakët një çik të ngritur, e cila ashpër zgjerohet kah gryka, ku mbaron me reth të rrafshët, të kthyer nga jashtë. Përgjatë tërë sipërfaqes së trupit ndodhen shtatë vija horizontale duke e ndarë sipërfaqen në më shumë fusha josimetrike. Në njërin skaj ka tekst 1235 vite në gjuhën arabe.

Diametri: 10/18/10

TR SÜRAHİ - Üsküp, XIX yüzyıl, bakır

Yemek pişirme için kullanılır. Yuvarlak dipli yemek kabı, zil şekilli küçük ayaklı, göbek şekilli gövdeli kab, küp misali üst tarafı dar, ağzı açık kab. Üst kısmında yandan yarım daire şeklinde mesing yapımı kulpu var, iki ucu yılan başı figürü ile süslemeli.

Boyutları: 22/28/32 cm.

МК ГРНЕ - Скопје, XIX век, бакар

Користено за приготвување на варива. Садот има тркалесто дно со подигната мала свонеста нога, на која се проширува мешесто тело, кое во горниот дел се стеснува, за да кај отворот се прошири. На горната надворешна страна кај отворот е поставена полукружна месингана рачка, која на двата краја завршува во форма на змија.

Дим: 22/28/32 cm.

AL VORBË, Shkup, shekulli XIX, bakër

Përdoret për përgatitjen e çorbës. Ena ka fund të rrumbullakët me njëkëmbëz të ngritur në formë të ziles, në të cilën shtrihet trupi i zgjeruar, e cila në pjesën e sipërme ngushtohet, e tek fyti zgjerohet. Në pjesën e sipërme të jashtme te fyti është e vendosur dorezë bronzi në formë gjysëmrethi, e cila në të dy skajet mbaron në fomrë gjarpëri.

Diametër 22/28/32 cm.

Halk Oyunları Topluluğu "Makedonya"
 Ансамбл „Македонија“
 Ansambliit "Maqedoni"

İlkini 26 Şubat 2014 tarihinde Çifte Hamamda gerçekleştirdiğimiz
 “MAKEDONYA’DA OSMANLI’NIN KÜLTÜREL ETKİLERİ”
 Sergimizden Kareler

Кадри од реализираната прва изложба во Чифте Амам
 на 26 февруари 2014 година со наслов
 “ОСМАНЛИСКИТЕ КУЛТУРНИ БЕЛЕЗИ ВО МАКЕДОНИЈА”

Pamje nga ekspozita e parë e mbajtur me 26 shkurt 2014
 "GJURMËT KULTURORE OSMANE NË MAQEDONI"
 në Çifte Hamam

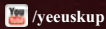
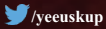
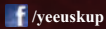

Yunus Emre Enstitüsü
Турккы Къауымның Исламат
Скоруе

Yunus Emre Enstitüsü
Турски Културен Центар
Скопје

+389 (2) 322 12 32 +389 (2) 322 12 33

yee.org.tr/makedonya-uskup/tr

uskup@yee.org.tr

